

Kriminalomsorgens høgskole
og utdanningscenter KRUS

Deradikalisering i Kriminalomsorgen – bruk av motiverende intervju (MI) i endringsarbeid for radikalisererte innsatte

KRUS3900 Bacheloroppgave

Kandidatnummer: 3905

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS

Bachelorstudium i straffegjennomføring BA21V, 2021-2022

Antall ord:9463

Innhold

Innledning.....	3
Valg av tema.....	3
Problemstilling	5
Gangen i oppgaven.....	5
Avgrensninger	6
Metode.....	7
Forforståelse	7
Valg av metode.....	8
Søkestrategi	8
Litteraturgjennomgang	10
Radikalisering og deradikalisering.....	10
Motiverende intervju (MI)	13
Kontaktbetjentordningen i Kriminalomsorgen.....	16
Drøfting.....	18
Hvordan kan MI bidra til å bygge tillit og relasjon, slik at man får gjennomført en grundig kartlegging av sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer?.....	18
Strukturerte samtaler	19
Hvordan kan MI's samtaleteknikker og prinsipper bidra til endring og motivasjon i fengselshverdagen?	25
Oppsummering	29
Bibliografi	30
Selvvalgt litteratur satt i matrise.....	36

Innledning

Valg av tema

Jeg vil i denne oppgaven skrive om arbeid med deradikalisering i Kriminalomsorgen. Jeg skal se på noen av de verktøyene og arbeidsmetodene man har tilgjengelig, og hvordan disse kan benyttes for å klare å motivere radikalisererte innsatte til å gjøre nødvendige endringer for å kunne leve ett kriminalitetsfritt liv etter endt soning. Bakgrunnen for at jeg ønsker å skrive om dette temaet er at man i slutten av 2012 begynte å få hjem fremmedkrigere til Norge, som hadde reist til Syria under krigen og kjempet for eller tilsluttet seg til Den islamske staten (IS). Disse personene ble satt i varetekt og etter hvert dømt til lange fengselsstraffer for blant annet å ha inngått terrorforbund og deltagelse i en terror organisasjon (Bjørgero & Christensen, 2018, s. 7).

Slik jeg ser det, fikk Kriminalomsorgen en utfordring, som man ikke var fullt ut forberedt på. Man hadde liten erfaring med ekstrem islamisme, det var lite utarbeidet planverk for hvordan terrordømte innsatte skulle behandles og manglende kunnskap rundt hva slags risiko de ville kunne utgjøre. Jeg jobbet da ved en høysikkerhetsavdeling som fengselsbetjent og fikk kontaktbetjentansvar for enkelte innsatte som var koblet til ekstremisme og terrorisme.

Da fengselsledelsen iverksatte planlegging og forberedelser for å ta imot disse innsatte, var det omfattende tiltak som ble vurdert og iverksatt. Vi tømte anstalten for innsatte som vi anså kunne være sårbare for negativ påvirkning. Den statiske og den organisatoriske sikkerhet ble oppgradert, blant annet med å flere kameraer, piggråd på gjerder og ved å endre rutinene ved fengselet. I kriminalomsorgen deler man sikkerhet i tre kategorier. Med statisk sikkerhet menes materielle tiltak som kameraer, ringmur, gjerder, mens organisatorisk sikkerhet innebærer organisering av arbeidet, ansvar og myndighet (Justis og beredskapsdepartementet, 2007, s. 94). I tillegg til disse statiske og organisatoriske sikkerhetstiltakene, ble det også forsøkt å se på den dynamiske sikkerheten. Dynamisk sikkerhet innebærer at man jobber med mellommenneskelige relasjoner (Justis og beredskapsdepartementet, 2007, s. 94). Jeg vil komme nærmere inn på begrepet dynamisk sikkerhet senere i oppgaven. Jeg, mine kollegaer og mine ledere ble stresset og usikre for hva vi ville møte og for hvordan vi skulle imøtekomme denne gruppen innsatte. Det var svært få fengselsbetjenter som våget seg inn for å snakke med terrordømte innsatte om deres

kriminalitet og hvordan de hadde endt opp i fengsel. Jeg syntes selv at jeg ikke var kompetent nok til å gå inn i diskusjoner, eller til å samtale om radikaliseringsproblematikk, religion eller ideologi. Samtalene oss ansatte imellom handlet også ofte om at det var problematisk og utfordrende å jobbe med endring for de terrormistenkte, da vi så på de som «tapte saker» og uten mulighet for endring. Vi led av en form for berøringsskrek, som etter mitt syn igjen førte til at vi ikke gjorde den jobben vi i utgangspunktet er satt til å gjøre med alle innsatte i norske fengsler, som er å fremme domfeltes tilpasning til samfunnet og legge til rette for at domfelte skal kunne gjøre en egen innsats for å motvirke nye straffbare handlinger (Justis og beredskapsdepartementet, 2020).

Etter å ha jobbet med disse utfordringene i en periode, så vi at de vurderingene vi hadde gjort og at de statiske og organisatoriske tiltakene vi hadde iverksatt, ikke var hensiktsmessige eller tilstrekkelige i forhold til den problematikken denne innsattgruppen faktisk representerer. Jeg merket at det var lite hjelp å få og generell mangel på kunnskap om tematikken, både lokalt og utover i etaten. Om kunnskapen fantes så var det lite informasjon om hvordan vi skulle få ta i den. Dette vekket min interesse for temaet, da jeg erfarte at vi er avhengig av å ha personer i fengslene som har fordypet seg og satt seg inn problematikken rundt radikalisering og ekstremisme. Jeg manglet noen å rådføre meg med, både når det gjaldt det sikkerhetsmessige og ikke minst når det kom til å jobbe med endring og motivasjon hos radikaliserede innsatte.

I etterkant og i de senere år har jeg tatt videreutdanning innen dette temaet og gjennom egne erfaringer og studier har jeg lært at denne innsattgruppen ofte sliter med de samme problemene som «alle andre innsatte». Dette gjenspeiles også i litteraturen, hvor man ser at de aller fleste av de hjemvendte syriafarere er unge menn, med lav utdanning, svak tilknytning til arbeidslivet og de har erfaring fra annen kriminalitet før de dro til Syria (Bjørge & Christensen, 2018, s. 18). Jeg har også erfart at de ikke nødvendigvis er så utfordrende, vanskelige eller farlige som vi i utgangspunktet så for oss. I tillegg har jeg erfart at det er helt andre tiltak enn statisk sikkerhet som bidrar til at vi jobber imot kriminalomsorgens målsetting om å legge til rette for endring og ett kriminalitetsfritt liv etter løslatelse, også med innsatte som er radikaliseret eller er i faresonen for å kunne radikaliseres. Ett alternativ til å øke den statiske sikkerheten er å jobbe med dynamisk sikkerhet. Dynamisk sikkerhet innebærer at de ansatte prioriterer hverdags kommunikasjon og

samhandling med den innsatte (Neves, Liberado, & Reis, 2019; Justis og beredskapsdepartementet, 2007, s. 94). Det er viktig at tjenestemenn skaper tette relasjoner med de innsatte og at man benytter disse relasjonene til å jobbe med motivasjon og endring (KRUS, 2016, s. 29). Dynamisk sikkerhet fordrer at de ansatte er til stede og har mulighet for å etablere relasjoner med de innsatte (Meld.St.39 (2021-2022), s. 11). Jeg har opplevd at det kan være krevende å bygge tette tillit og relasjoner med radikaliserede innsatte. Dette er hovedgrunnen for at jeg har valgt dette temaet for oppgaven.

Problemstilling

Jeg har valgt å se nærmere på motiverende intervju (MI) og jeg vil forsøke å finne ut hvordan MI kan implementeres inn i, og påvirke kvaliteten på endringsarbeidet som skal gjøres under soning. Min problemstilling er da:

Hvordan kan Motiverende Intervju (MI) bidra til å påvirke endringsarbeidet for radikaliserede innsatte?

For å kunne konkretisere problemstillingen, har jeg valgt å strukturere drøftingen i to delspørsmål:

- Hvordan kan MI bidra til å bygge tillit og relasjon, slik at man kan få gjennomført en god kartlegging av sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer?
- Hvordan kan bruk av MI bidra til endring og motivasjon for den innsatte i fengselshverdagen?

Gangen i oppgaven

Jeg startet med å skrive litt om hvorfor jeg har valgt temaet «deradikalisering i Kriminalomsorgen» og kort om min arbeidserfaring rundt dette. Jeg har kort redegjort for min problemstilling med tilhørende delspørsmål. I kapittelet om metode vil jeg redegjøre kort for min for forståelse og for hvilken metode jeg har brukt for å svare på problemstillingen. I tillegg vil jeg forklare hvordan jeg har funnet frem til den valgte litteraturen som jeg har benyttet i oppgaven. Under litteraturgjennomgang vil jeg definere sentrale begreper og redegjøre kort for hovedteoriene jeg har valgt bruke i drøftingen. I drøftingen vil jeg bruke eksempler fra min egen

arbeidshverdag og knytte disse eksemplene opp imot relevant teori, for å svare på delspørsmålene. Til slutt lager jeg en oppsummering, hvor jeg belyser hva jeg fant i oppgaven og hvor jeg ser på funnene opp imot hovedproblemstillingen for å svare på denne.

Avgrensninger

På grunn av oppgavens størrelse velger jeg å sette søkelys på innsatte som enten er i varetekt, eller domfelt for terrorisme. Avgrensningen følger også av at disse innsatte i teorien vil være de som har mest behov for en deradikalisering – da disse i teorien utgjør størst mulig trussel etter løslatelse dersom de beholder en ekstrem ideologi (og i tillegg har ønsker om å utøve voldelige handlinger).

Jeg ønsker å se på hva vi kan få til på *aktørnivå* med de vilkårene vi må jobbe under i dag. Olsen og Skotte (2018, s 24-28) skiller mellom et aktørnivå, strukturnivå og et samfunnsnivå. De beskriver aktøren som den som handler, strukturnivå beskrives som sosiale egenskaper og relasjoner, mens samfunn beskrives som ett noenlunde stabilt system med sosiale relasjoner som opprettholdes over tid. De legger vekt på at disse tre nivåene avhenger av hverandre, men jeg velger å ha fokus på aktørnivå og samhandling mellom fengselsbetjenten og den innsatte.

Metode

Forforståelse

Forforståelse handler om at vi alltid har med oss fordommene våre (Dalland, 2017, s. 58). Dette medfører at vi i utgangspunktet har gjort oss opp en mening og at man derfor kan ha lett for å la seg påvirke av det som bekrefter vår egen forforståelse. Videre understreker Dalland at erfaringer, kunnskap og holdninger påvirker hvordan vi tolker og bearbeider data. (Dalland, 2017, s. 61). Når man selv samler inn data, krever dette bevissthet om eget ståsted, forforståelse og kontekst (Dalland, 2017, s. 47). Når man møter ny litteratur og kunnskap vil alltid forforståelsen vår «farge» måten det tolkes på (Brottveit, 2018, s. 35). Ifølge Dalland, er det enklere å lete etter data som kan avkrefte egne meninger og tanker om tematikken, dersom man har tenkt igjennom og redegjort for disse på forhånd (Dalland 2017, s. 58).

Jeg har jobbet i kriminalomsorgen i 15 år. Mange år som fengselsbetjent og kontaktbetjent. Jeg har vært kontaktbetjent for flere innsatte som har vært dømt for brudd på terrorlovgivningen (Straffeloven, 2015 kap. 18) og for innsatte som har vist tegn på at de har kunnet være sårbare for radikaliserings. Jeg har tidligere opplevd at mine personlige fordommer, fremmedfrykt og usikkerhet rundt denne tematikken har medført at jeg har sagt og gjort ting, eller jobbet på en måte som ikke har vært hensiktsmessig i forhold til den domfelte. Jeg har også bidratt til at ting har blitt tolket feil og at innsatte kanskje har blitt behandlet strengere nødvendig. Dette har i enkelte situasjoner medført at den innsattes motivasjon for endring har blitt dempet, til og med forsvunnet.

Vinter og vår 2020 fordypet jeg meg i emnestudiet «radikalisering og ekstremisme i kriminalomsorgen» ved KRUS. Dette studie gav meg blant annet en økt innsikt i hva som kan medføre at enkelt individer radikaliseres og hva som kan bidra til å få de ut av en slik prosess eller ut av et ekstremistisk miljø. Denne økte kunnskapen mener jeg har gjort meg i stand til å jobbe annerledes med innsatte og at jeg er bedre rustet til å kunne forstå problematikken, samt å kunne hjelpe den innsatte med veien ut. De siste årene har jeg vært tett knyttet til alle prosesser som har foregått rundt innsatte i denne kategorien og har dermed fått ett bredt innblikk i

diskusjonene som foregår og hvilke argumenter som blir vektlagt før beslutninger fattes. Jeg har også deltatt i internasjonale forum, som såkalt ekspert innen tematikken radikaliserings i fengsel.

Alt dette blir selvsagt endel av min bakgrunn og min forforståelse i arbeide med oppgaven når jeg skal drøfte muligheter og begrensninger ved å drive deradikalisering arbeid i kriminalomsorgen.

Valg av metode

Dalland beskriver metode, som fremgangsmåten man velger for å finne data. Han skriver også at valg av metode tar utgangspunkt i og styres av det problemet man søker å løse (Dalland, Metode og oppgaveskriving, 2017, ss. 53-54). Jeg har ikke hatt anledning til å innhente egne data, men vi skal bruke data fra allerede eksisterende fagkunnskap, forskning og teori for å svare på problemstillingen (Dalland, 2017, ss. 199-200). Kvantitativ metode gir resultater i form av tall eller andre målbare enheter (Dalland, 2017, s. 52). I min problemstilling, som omhandler mye følelser, erfaringer og tanker, er det lite som er målbart og konkret. Jeg har derfor i hovedsak benyttet litteratur som er bygget på kvalitativ forskning og som forsøker å belyse meninger og opplevelse som ikke lar seg tallfeste (Dalland, 2017, s. 52). Kvalitative metoder benyttes for å forstå hvordan mennesker opptrer, hva som motiverer handlinger og hvordan de forstår seg selv og andre (Skotte & Veiden, 2018, s. 55). Jeg har som nevnt ikke innhentet egne data, men vil bruke egne erfaringer og anonymiserte eksempler fra mitt praksisfelt og koble dette til relevant litteratur. Tekststudier består av å finne relevante skriftlige tekster og fortolke disse. Hvordan man fortolker, avhenger av hva man er ute etter å forstå (Skotte & Veiden, 2018, s. 56).

Søkestrategi

Da jeg skulle begynne å søke etter relevant litteratur, hadde jeg ingen klar problemstilling. Derfor tok jeg utgangspunkt i noe av pensumet som jeg benyttet under emnestudiet om radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dette er litteratur jeg vet er kvalitetssikret. I perioden fra 17. august og frem til 20. september søkte jeg bredt på Google Scholar og Oria for å finne ytterligere litteratur som var relevant for temaet «Deradikalisering». Dalland kaller denne metoden for «gressing» (2020, s. 151) og beskriver den som ustrukturert søking på nett. Jeg brukte søkeordene «radikaliserings», «deradicalisation», «deradicalisation in prison», «forebygging av kriminalitet», «deradicalisation programs», «relasjonsarbeid», «prison radicalisation». Etter en periode med

mye skriving av tekst, og da jeg hadde bestemt meg for ordlyden i problemstillingen fortsatte jeg å søke på scholar og Oria, men da med søkeordene «motiverende intervju», «deradikalisering i fengsel», «motivational interview in prison», «MI», «human relations» og «deradikalization in prisons». Etter første veiledning fikk jeg flere gode litteraturtips fra veileder og jeg benyttet fra dette snøballmetoden til Dalland (2020, s. 151). Snøballmetoden innebærer at man har få kilder til å begynne med, men så «baller» det på seg underveis.

Jeg har kun valgt ut litteratur som er utgitt på norsk eller engelsk og jeg har forsøkt å finne så ny og oppdatert forskning som mulig, og samtidig bestrebet å bruke fagfelleurdert litteratur.

Litteraturgjennomgang

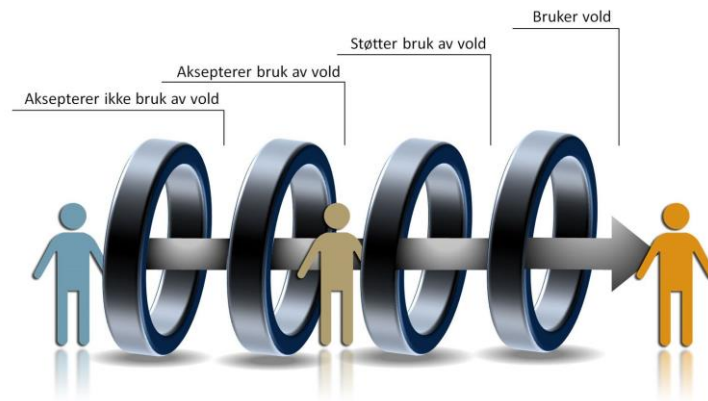
Radikalisering og deradikalisering

Radikale tanker og holdninger er ikke nødvendigvis (bare) problematisk. Verden slik vi ser den i dag med likestilling og borgerrettigheter, ble tidligere sett på som ekstremt og som en risiko for samfunnet (Reiss, 2018, s. 64; Alonso, et al., 2008). Hva som anses og defineres som å være ekstremt, varierer altså i takt med samfunnsutviklingen, tiden man lever i og i hvilken del av verden man lever i. I noen deler av verden anses for eksempel kvinner som demonstrerer mot påtvungen bruk av hijab, for å være radikale. Samtidig er dette ansett som en grunnleggende rett og lite kontroversielt i andre deler av verden. Radikalisering som fenomen blir ofte sett på som en prosess, som går over tid og som kan involvere en rekke faktorer (Haugstvedt, 2019, s. 2). Hva som defineres som ekstremt vil derfor ikke være universelt eller konstant (Reiss, 2018, s. 64).

I Norge har vi historisk sett rettet søkelyset mot høyreekstremisme og ekstrem islamisme. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) omtaler disse to gruppene i sine temarapporter. I disse rapportene ser man at, uavhengig av hvilken ideologi den radikalisererte hører til, så finner man i stor grad de samme bakenforliggende årsakene til at personen har havnet i ett ekstremistisk miljø og gjennomgått en radikaliseringsprosess (PST, 2016; PST, 2019).

Det finnes en rekke definisjoner og beskrivelser av en radikaliseringsprosesser. Jeg velger å forholde meg til de norske myndigheters definisjoner da de vil være mest passende inn i en norsk kontekst. PST definerer radikaliserings slik «Radikalisering kan sees som prosessen der en person utvikler aksept for eller vilje til aktivt å støtte eller delta i voldshandlinger for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål» (PST, 2021, s. 20). Det finnes også mange modeller som er utviklet for å illustrere gangen i en radikaliseringsprosess. Den norske regjeringen benytter en «tunnelmodell». Denne modellen ser ut som en tunnel hvor personen går inn, og trinnvis gjennomgår en prosess hvor man til slutt ender opp som en voldelig ekstremist (Regjeringen, 2016). Selve radikaliseringsprosessen og bakgrunnen for at enkeltindivider har blitt radikalisert, er imidlertid så variert at det er umulig å lage en statisk modell for å forklare dette fenomenet. De siste års forskning har avdekket at personer som har deltatt i terrorvirksomhet, viser ett bredt

spekter av sosiale bakgrunner, de har gjennomgått forskjellige prosesser og de har blitt påvirket av ulike motivasjoner (Alonso, et al., 2008, s. 11).

Figur 1: Radikaliseringstunellen (KRUS, 2016, s. 15).

Likevel kan tunnelmodellen være til hjelp for å vise, på en forenklet måte hva en radikaliseringsprosess innebærer. Jo lenger man går inn i tunnelen, jo større blir motivasjonen for å akseptere og støtte bruk av vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske endringer. Til slutt aksepterer man selv å utøve vold. Personen går fra tanke og mening til handling (KRUS, 2016, s. 14-15). En radikaliseringsprosess som leder frem til voldelig ekstremisme kjennetegnes av en kognitiv endring og utvikling mot en stadig mer ensidig virkelighetsoppfatning, hvor man blir mindre og mindre mottakelig for andre synspunkter eller oppfatninger. Videre utvikles denne oppfatningen av situasjonen til at den oppleves så alvorlig at vold er nødvendig og uunngåelig. Man går fra tanke og mening til handling (Alonso, et al., 2008; KRUS, 2016, s. 15).

Når man snakker om rehabilitering og tilbakeføring av radikaliserede innsatte, brukes ofte begrepene deradikalisering og disengagement (Bjørge & Christensen, 2018, s. 8). Jeg har ikke funnet noen dekkende, norsk oversettelse av begrepet disengagement. Det beste jeg har funnet er de norske ordene frigjøring og løsrivelse. Visse bruker også begrepet avradikalisering fremfor deradikalisering, men det er ikke ett faguttrykk blant terrorforskere. Fagmiljøene i Norge bruker i hovedsak deradikalisering og disengagement, derfor velger jeg å benytte meg av disse der det passer inn videre i oppgaven. Disse to begrepene skilles ved at disengagement innebærer at man tar avstand fra ett ekstremistisk miljø og fra ekstreme handlinger, mens deradikalisering fører til at man tar avstand fra ekstrem ideologi (Wouterse & Van de Donk, 2019, s. 3). Mer klargjørende

kan man si at deradikaliserte personer opplever ett kognitivt skifte i deres oppfatninger og forståelse, mens en som er frigjort eller disengaged velger å avstå fra voldelige handlinger uten å nødvendigvis endre sin oppfatning eller ideologi (Weeks, 2017, s. 525; Bjørgo & Christensen, 2018, s. 35). Franck Orban skriver i sin prosessevaluering av mentorordningen i kriminalomsorgen (2019) at målsettingen for de tiltak som iverksettes mot radikaliserte innsatte, skal være å hindre tilbakefall til nye kriminelle handlinger, som altså i praksis betyr disengagement – og ikke nødvendigvis deradikalisering (Orban, 2019, s. 11). Grunnlaget for denne vurderingen var at en målsetting om å deradikalisere var vanskelig å oppnå, samtidig som at en målsetting om å avverge ny kriminalitet er enklere å nå og det føyer seg mer inn i kriminalomsorgens arbeid ellers. I Norge velger man av hensyn til ytringsfriheten, å ikke intervenere i noen særlig grad i det kognitive eller i folks tankesett (Orban, 2019, s. 11).

Ett viktig poeng å ha med seg når man skal jobbe med deradikalisering er at ikke alle som går inn i tunnelen, kommer ut på den andre siden. En radikaliseringsprosess kan avbrytes, stoppes eller snus i alle faser (KRUS, 2016, s. 16).

På tross av at det ikke lar seg å gjøre å lage en standard profil på radikaliserte personer eller ett fast mønster på prosessen de har gått igjennom, så har forskere som Tore Bjørgo og Peter Nesser identifisert noen forskjellige mennesketyper, kalt idealtyper, som har forskjellig bakgrunn og motivasjon for å involvere seg i voldelig ekstremisme (Bjørgo, 2015, s. 218; KRUS, 2016, ss. 22-23). Å ha kjennskap til disse forskjellige typene kan være til hjelp når man skal jobbe med deradikalisering. Tore Bjørgo (2015), beskriver «de ideologiske aktivistene» som resurssterke og idealistiske. De er drevet av ideologi og politikk. Denne gruppen er ledere av sine nettverk og fungerer ofte som radikaliserere for andre – og det er disse som det trolig vil være vanskeligst å deradikalisere. «Medløperne» er de som først og fremst er drevet av ett ønske om tilhørighet, vennskap og aksept. De havner ofte i ekstreme miljøer på bakgrunn av dette og blir radikalisert gjennom påvirkning fra miljøet. Den tredje idealtypen Bjørgo nevner er «de sosialt frustrerte». De har følt på utenforskap og hatt en trøblete oppvekst. De har opplevd diskriminering, marginalisering og har erfaring fra vold og kriminalitet gjennom oppveksten. Den siste gruppen har han kalt «spenningssøkerne». Spenningssøkerne deltar i ekstremistisk aktivitet for å oppleve spenning, action og opplevelser (Bjørgo, 2011, ss. 218-219; Bjørgo, 2011). PSTs temarapporter

(2016 og 2019) viser at de fleste radikalisererte personene i Norge, uavhengig av hvilken ideologi de følger, tilhører gruppene «medløpere» eller «de sosialt frustrerte». Denne kategoriseringen kan være til hjelp når man i Kriminalomsorgen skal vurdere hvilke tiltak som skal settes inn i hvert enkelt tilfelle. Ved å kjenne til motivasjonsfaktorer og drivkraften til personene i de forskjellige gruppene er det lett å forstå at det kreves ulike virkemidler eller skreddersydde løsninger, for å få til en endring i holdninger og tankemønster (Bjørgero & Christensen, 2018, s. 21). Når årsaken til radikalisering er så sammensatt, må også tiltakene som skal forebygge radikalisering være det (Bjørgero, 2015, s. 219). Å få til en skreddersydd løsning, krever at man har en oversikt over hvilke faktorer som er gjeldende i hvert enkelt tilfelle. Det avhenger igjen av at man får gjort en grundig kartlegging.

Kriminalomsorgen har utviklet ett eget kartleggingsverktøy, Behovs og Ressurskartlegging i Kriminalomsorgen (BRIK). Formålet med BRIK er å få kartlagt innsattes behov for tiltak som vil lette tilbakeføringen til et liv uten kriminalitet (Kriminalomsorgen, 2019). Bakgrunnen for at dette verktøyet ble utviklet er at man skal å få en strukturert oversikt over innsattes ressurser og behov, slik at man enklere kan iverksette tiltak og etablere ett samarbeid med andre instanser som den innsatte måtte ha behov for å samarbeide med (Hansen, Dahl, & Samuelsen, 2014, s. 51). Kriminalomsorgens årsrapport fra 2021 (s. 27), viser at over halvparten av de domfelte som får tilbud om en BRIK-kartlegging, velger å avslå dette tilbudet. Dette begrunnes i rapporten med flere årsaker, hvorav en årsak er at innsatte ikke ønsker å dele privat informasjon. Det har vist seg at man ved å ha en MI tilnærming, skape empatiske og aksepterende strukturer, bidrar til økt deltakelse og økt villighet til å dele informasjon blant innsatte med radikaliseringsproblematikk (Basra, 2022, s. 12; Surmon-Böhr, Laurence, Christiansen, & Alison, 2020). I tillegg til BRIK, vil en kontaktbetjent gjøre kontinuerlig kartlegging av behov, ut ifra hva den innsatte forteller, i strukturerte samtaler eller under hverdagslige aktiviteter.

Motiverende intervju (MI)

MI er en del av fengselsbetjenters grunnutdanning. MI er en metode for samtaler om motivasjon og endring hvor målet er å få til hensiktsmessige samtaler hvor den innsatte får mulighet til «å overtale seg selv» til å bestemme at endring skal skje, samt at han også får tenke ut hvordan han best kan få det til (Helsedirektoratet, 2017). MI samtalen er i hovedsak en samtale som setter

søkelys på motivasjonsaspektene ved endring, ikke *hvordan* en endring skal skje, men *om* den skal skje (Barth & Näsholm, 2007, s. 13). MI som metodikk beskrives som en klientsentrert metode for å høyne den indre motivasjon for endring. Innsattes autonomi er i fokus og formålet med samtalerne er at de skal bidra til endringsvilje. Ved hjelp av empatisk lytting og flere forskjellige samtaleteknikker tar man sikte på å lokke frem og forsterke forandringsprat, samt å utforske eventuell ambivalens for å rydde opp i den innsattes tanker og meninger (Barth & Näsholm, 2007, s. 14). MI kan brukes i alle møter hvor endring er ett ønsket utfall og det kan benyttes av hjelpere med ulik faglig bakgrunn (Helsedirektoratet, 2017). Den største forskjellen fra MI til andre verktøy vi har i Kriminalomsorgen er vektleggingen av den innsattes autonomi og at endringsarbeid skal ta utgangspunkt i innsattes egne oppfatninger. Ved å reflektere over hvordan jeg selv og noen av mine kollegaer har gjennomført endringssamtaler, er mitt inntrykk at fengselsbetjenter ofte går inn i samtaler med en tanke om å forklare den innsatte hva han har gjort galt og hva han må endre for å kunne få ett bedre liv, uten kriminalitet. En slik innfallsvinkel er i strid med grunnprinsippene i MI og det betyr at fengselsbetjenten må utøve sin ekspertise på en annen måte enn gjennom instruksjoner, forklaringer eller overtalelse (Barth, 2014, s. 3).

Grunnverdiene i MI henger tett sammen med samtaleteknikkene- verktøyene man benytter i samtaler. Barth (2014 s, 3) nevner fire grunnverdier som er særegne for MI i forhold til de fleste andre behandlings- og rådføringsmetoder.

- Partnership- Begge parter i samtalen har som hovedmål å finne frem til den endring som kjennes riktig for klienten.
- Acceptance- Respekt og anerkjennelse av at klienten i utgangspunktet er et menneske med unik egenverdi. I MI tror man at mennesker har bedre mulighet til å lykkes i endringsforsøk dersom de tydelig opplever seg som akseptert med sine feil og svakheter.
- Compassion- Beskriver hjelperens uegennyttige innstilling, i kombinasjon med sterk medfølelse og ett ønske om å utløse ressurser og bedringspotensiale.
- Evocation- Beskrive hjelperens uegennyttige innstilling, i kombinasjon med sterk medfølelse og ønske om å utløse ressurser og bedringspotensiale. I alle vurderinger og beslutninger er det innsattes oppfatninger som tillegges mest vekt.

MI samtalene har ett endringsfokus og den profesjonelle skal være en årvåken lytter som forsterker og bekrefter forandringsprat, for å bidra til at klientens indre motivasjon for endring forsterkes (Barth & Näsholm, 2007, s. 14).

Det finnes en rekke modeller for å beskrive endringsprosesser. Barth og Näsholm (2007) bruker Stages of change- modellen, som beskriver utviklingen man gjennomgår når man forsøker å gjennomføre planlagte endringer i livet og selv er bevisst på endringsarbeidet (Barth, 2014, s. 68).

Endringshjulet er en måte å illustrere de fem fasene i en endringsprosess. Dette hjulet blir også kalt svingdørprinsippet fordi det er medregnet et tilbakefall. Spiralen viser at den innsatte alltid har lært noe nytt ved ett tilbakefall. Han faller derfor ikke tilbake til samme sted som han startet, men har lært noe nytt og er på ett nytt nivå. Om det skjer er opp til den innsattes vilje og evne til å ta de riktige valgene (Barth & Näsholm, 2007, s. 78).

Figur 2: Endringshjulet

Barth (2014) trekker frem tre samtaleteknikker som benyttes i en MI samtale. *Åpne spørsmål* er spørsmål som ikke har klare avgrensede svar. Man søker å få den innsatte til å forklare fritt rundt spørsmålet som blir stilt. *Refleksjoner* innebærer at man gjentar deler av det den innsatte sier, for å vise at man følger med i samtalen og for å oppmuntre den innsatte til å snakke videre. Den siste teknikken er *oppsummeringer*, som innebærer at man, relativt ofte gjør ett kort sammendrag av

det siste som har blitt sagt og setter det i sammenheng med resten av samtalen (Barth & Näsholm, 2007, ss. 44-57; Barth, 2014, s. 4).

Kontaktbetjentordningen i Kriminalomsorgen

Kontaktbetjentrollen ble innført i Kriminalomsorgen i 2001. Denne rollen innebærer at kontaktbetjenten skal bistå innsatte i rehabilitering og tilbakeføringsarbeidet, bedre soningsforholdene og være en koordinator for alle de som involveres i den innsattes endringsprosess (Justis og beredskapsdepartementet, 2002). I hovedsak innebærer det behovskartlegging, støtte og motivasjon for endring og bistå innsatte med å få kontakt med de han måtte ha behov for å komme i kontakt med utenfor Kriminalomsorgen (Westrheim & Eide, 2019, s. 87). Alle faglærte fengselsbetjenter skal i utgangspunktet være kontaktbetjenter og kontaktbetjenten har ett særlig ansvar for å følge opp den innsatte gjennom soningen (Justis og beredskapsdepartementet, 2002). Rollen som kontaktbetjent er flerdelt. Man skal være en hjelper/omsorgsperson som skal skape relasjoner, bygge tillit og legge til rette for innsattes endring, samtidig som at man skal være en kontrollperson som sørger for sikkerheten i fengselet. Sikkerhetsarbeidet kan innebære inngripende tiltak som bruk av fysisk makt for å opprettholde ro og sikkerhet, kroppsundersøkelser, visitering/ kontroll av innsattes klær og rom, urinprøver og liknende. Dette er tiltak som jeg har erfart at kan være ødeleggende for relasjonsbyggingen. Denne rollekonflikten er utfordrende og krever mye av fengselsbetjenten. Som tidligere beskrevet er innsatte ofte i opposisjon til autoriteter og har kanskje vært utsatt for diskriminering, rasisme og forskjellsbehandling i oppveksten. Sikkerhetstiltakene vil kunne bekrefte disse følelsene og være svært ødeleggende for det videre arbeidet. Min erfaring er at det kan hjelpe om man er åpen fra start om at man som betjent har flere oppgaver. Haugstvedt (2019, s.12) argumenterer i sin undersøkelse, for at en rolleavklaring og en klargjøring av hjelperens agenda er viktig for å kunne bygge tillit. Jeg vil fokusere på kontaktbetjentrollen videre i oppgaven da det er mest naturlig at det er denne rollen man «trer inn i» når man skal bygge tillitt og relasjoner til den innsatte.

I dette kapittelet har jeg skrevet kort om radikaliseringsprosessen som fenomen og jeg har skrevet noe om hva en radikaliseringsprosess kan være, samt hvilke bakenforliggende årsaker som kan føre til at enkelte går inn i en slik prosess. Jeg har også presentert noen idealtyper som viser forskjellige drivkrefter og motivasjonsfaktorer som *kan* gjøre seg gjeldende hos radikalisererte personer.

Deretter har jeg gitt jeg en kort innføring i kriminalomsorgens kartleggingsverktøy som kan benyttes for å finne svar på hva som har bidratt til at innsatte har havnet inn i radikaliseringsporet, før jeg redegjorde for hva Motiverende Intervju veldig overordnet handler om. Til slutt har jeg redegjort kort om kontaktbetjentrollen i kriminalomsorgen. Videre vil jeg skrive om bruk av MI i strukturerte samtaler, i hovedsak mellom innsatte og hans kontaktbetjent. Jeg vil også drøfte hvordan MI's prinsipper og teknikker kan benyttes utenfor de strukturerte samtalene, i dagligdagse intervensjoner mellom innsatte og ansatte.

Drøfting

Hvordan kan MI bidra til å bygge tillit og relasjon, slik at man får gjennomført en grundig kartlegging av sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer?

I dette kapittelet vil jeg forsøke å belyse mitt første delspørsmål, hvordan MI som verktøy kan bidra til å bygge tillit og relasjon, slik at man får gjort en grundig kartlegging av sårbarhets og beskyttelsesfaktorer hos den innsatte. Jeg vil se på hvordan MI kan bidra i strukturerte samtaler, men også hvordan man kan benytte seg av verktøyene i MI under hverdagslige hendelser og gjøremål.

Da vi vet at det ofte finnes individuelle, sosiale og ideologiske faktorer som gjør seg gjeldene i en radikaliseringsprosess (Bjørgero, 2011; PST, 2016; PST, 2019), er det avgjørende å få gjennomført en grundig kartlegging av hvilke spesifikke faktorer som gjør seg gjeldende hos den enkelte innsatte for å kunne vite hvilke tiltak som vil kunne fungere best, jf. avsnittet i litteraturgjennomgangen om BRIK. En slik kartlegging fordrer at man klarer å etablere en god og trygg relasjon, slik at den innsatte får tillit og ønsker å åpne seg om eventuelle utfordringer. En grundig kartlegging benyttes også inn i sikkerhetsvurderinger som kriminalomsorgen skal gjøre underveis i soningen. Enkelte europeiske land, blant andre Sverige, England og Nederland har tatt i bruk spesifikke risikovurderingsverktøy, som er utviklet for å fange opp risiko for ny ekstremistisk vold (Knudsen & Stormoen, 2020, s. 5). Det er utviklet en rekke risikovurderingsverktøy rundt om i verden, men de mest veletablerte verktøyene relatert til potensialet for voldelig ekstremisme er VERA-2R (violent extremism risk assesment) og ERG22+ (extremism risk guidelines 22+) (Knudsen & Stormoen, 2020, s. 6; Knudsen, 2020, s. 3). Kort fortalt tar begge disse verktøyene sikte på å kartlegge risikofaktorer hos innsatte som er radikaliserert eller i faresonen for å kunne bli det, men de skiller seg ved at VERA-2R har et fokus på å måle risiko for ny ekstremistisk vold, mens ERG22+ har fokus på radikalisering og ekstremisme (Knudsen & Stormoen, 2020, s. 30). Jeg velger å ikke gå nærmere inn på risikovurderingsverktøy da norske myndigheter enn så lenge har valgt å ikke ta disse i bruk.

Strukturerte samtaler

Innkomsfasen er ofte kritisk for de innsatte. Uansett om de blir plutselig pågrepet og fengslet, eller om de møter selv for å søne en dom, så kan de ha en rekke ting som ikke er ivarettatt på utsiden. Det kan være alt ifra familie som ikke er informert om at de er i fengsel til at hunden er hjemme alene. Min erfaring med innsatte i denne fasen er at de er lite opptatt av fremtiden, soningsprogresjon, og alt annet som kriminalomsorgen er opptatt av. Det viktigste for de er å få kontroll på de uavklarte tingene de måtte komme inn med. Den første oppgaven for betjenten er å etablere en relasjon. Innsatte kan ofte være usikker på betjenten og skeptisk til hele situasjonen (Barth & Näsholm, 2007, s. 38). Barth og Näsholm (2007, s. 38) skriver også at den innsatte først må være trygg i relasjonen før man kan gå til å reflektere over saken eller personlige problemer. Haugstvedt legger også vekt på at det er avgjørende å skape tillit mellom hjelperen og den innsatte før man går inn og snakker om vanskelige temaer (Haugstvedt, 2019, s. 19). Jeg har ved flere anledninger oversett hensynet til den innsatte ved innkomst. I en hektisk arbeidshverdag er det fort gjort å ha en tanke om og ett fokus på «få ting gjort», uten at man reflekterer rundt *hvordan* ting bør gjennomføres. Som fengselsbetjent har jeg en rekke ting jeg skal informere den nyinnsatte om, som regler og rutiner i fengselet. Jeg har erfart at det å informere en innsatt om regler og rutiner er nytteløst dersom han ikke er til stede i samtalen fordi han er mer opptatt av eller bekymret for andre ting. Når det gjelder innsatte som er radikaliseret er min oppfatning at de i begynnelsen, er svært skeptiske til å snakke med meg som fengselsbetjent. I Storbritannia er det gjort en studie av 804 samtaler mellom polititjenestemenn og 75 forskjellige terrorismistenkte personer. Denne studien viste at MI-ferdigheter oppmuntrer til engasjement og deltagelse, og at andre mer tradisjonelle avhørsteknikker skapte økt motstand og mindre vilje til å forklare seg fra den mistenkte (Surmon-Böhr, Laurence, Christiansen, & Alison, 2020, s. 1019; Basra, 2022, s. 6). Bruken av MI kan altså påvirke tillit og relasjonsbygging i tidlig fase. Selv i samtaler som ikke har en målsetting om å skape endring, kan det være hensiktsmessig å benytte MI teknikker for å skape tillit mellom den innsatte og fengselsbetjenten (Barth, 2014, s. 5).

I tidlige faser som ved en innkomstsamtale, har jeg erfart at det er effektivt å benytte seg av en såkalt «meny-agenda». «Meny-agenda» innebærer å bruke åpne spørsmål og å være en aktiv lytter for å la den innsatte få forklare hva som er mest akutt for han selv. På denne måten får man

fjernet innvendig støy og man lar innsatte få igjen noe av den tapte kontrollen. Man skaper psykologisk trygghet og gjør den innsatte i stand til å ta imot den hjelpen som tilbys (Barth & Näsholm, 2007, s. 42). Meny-agenda innebærer dermed å tilby ett sett med valgmuligheter og lar den innsatte velge samtaleemne og gjøre en prioritering. På denne måten øker man innsattes deltakelse og han får ett overblikk over hva man skal snakke om og man forebygger dermed motstand (Barth, 2014, s. 8). Personlig velger jeg å lage et tankekart hvor jeg lar innsatte få skrive ned de tingene han er mest opptatt av akkurat da, samtidig som at jeg selv skriver ned ting som jeg ønsker å snakke om. Ved at den innsatte selv får sette prioriteringen på hva vi skal snakke om, har jeg lyktes med at den innsatte roer seg og klarer å være til stede under samtalen. Andre ganger, når jeg har startet med å informere innsatte om ting, uten at de har fått sjansen til å fortelle om sine tanker, har jeg blitt møtt med motstand, frustrasjon og lite samarbeidsvilje. I en inntakssamtale er målet å danne seg ett inntrykk av den innsatte og hans oppfattelse av situasjonen. Min erfaring er at den innsatte sjeldent er interessert i å snakke om sin fortid eller andre utfordrende temaer såpass tidlig i relasjonen. Samtidig legger inntakssamtalen grunnlaget for hvor motivert den innsatte vil være for å ha videre samtaler senere. I teorien oppsummerer man MI-samtalen i følgende fem faser:

- Kontakt og relasjonsfasen
- Nøytralt utforskende fase
- Perspektivutvidende fase
- Motivasjonsbyggende fase
- Beslutnings og forpliktelsesfase (Barth & Näsholm, 2007, ss. 42-43)

Ved inntakssamtalen har jeg aldri kommet innom alle disse fasene. Min erfaring med radikaliserede innsatte, er at vi ofte må ha flere samtaler før relasjonen og tilliten er sterk nok til at vi kan bevege oss over i nye faser. Jeg opplever at disse fasene er noe som endre seg kontinuerlig igjennom den tiden innsatte sitter i fengsel, mer enn i hver enkelt samtale. Ofte begynner man i «kontakt og relasjonsskapende fase» som beskrevet over, og går over i «nøytralt utforskende fase» som handler om å utforske den innsattes opplevelse og om å skape en felles forståelse av situasjonen. I denne fasen forsøker jeg å tilby informasjon om soningsforløp, muligheter og

begrensninger for den innsatte. Den tredje fasen kalles «perspektivutvidende fase». Denne kommer når man har en relasjon som gjør at den innsatte våger og ønsker å åpne seg mer om fortid og fremtid (Barth & Näsholm, 2007, s. 42). Dette viser at grunnprinsippene og de forskjellige verktøyene som omfattes av motiverende intervju, kan bidra til å skape relasjoner og bygge tillit. Dette medføre at man kan få mulighet til å gjøre en grundig og treffsikker kartlegging av hvilke spesifikke faktorer som har ledet innsatte ut i radikaliseringsproblematikk og eventuell annen kriminalitet.

I alle strukturerte samtaler, forsøker jeg å benytte «meny-agenda» for å la innsatte få ryddet unna det som er mest prekært for han der og da, før jeg presenterer de temaene jeg ønsker å komme inn på i løpet av samtalen. I ett fengsel kan det oppstå ting underveis. Dersom innsatte har opplevd noe han oppfatter som urettferdig eller om det har skjedd noe på avdeling som han er opptatt av, så er det viktig at vi snakker ut om dette først, slik at han er mottakelig og åpen for å snakke om andre ting etterpå. Når innsatte har vært hos oss en stund og vi har fått på plass en trygg relasjon, går samtalene raskt over i den «perspektivutvidende fasen». I denne fasen snakker vi om innsattes problematikk, hva som har ført han ut i kriminalitet og hva han tror skal til for å kunne leve ett kriminalitetsfritt liv etter endt soning. Dette er kanskje den mest utfordrende fasen for den innsatte da han må kjenne på og snakke om ting som kan være vondt og vanskelig. Han må også tenke over utfordringene som vil komme med de endringene som må gjøres for at han skal unngå videre kriminell aktivitet. Jeg opplever ofte at den innsatte er ambivalent når vi kommer inn på temaer som ideologi eller deltakelse i ekstreme miljøer. Ett problem har sjelden bare negative sider. Det at den innsatte er en del av ett miljø som åpenbart medfører negative konsekvenser, har også enkelte positive følger for den innsatte. Samtidig som at denne deltagelsen kan ha store konsekvenser som fengselsdom, tap av relasjoner til familie også videre, kan det også gi positive følger som følelsen av å bli respektert, følelsen av samhørighet og trygghet. Studier viser at en endringsprosess mot ett bedre liv ofte begynner med en periode med en dårlig følelse. Denne følelsen dukker opp fordi man kan kjenne på ett tap av de godene man har opplevd ved det gamle livet (Hecke, Vanderplasschen, Damme, & Vandeveld, 2019, s. 14). I en slik sårbar fase vil MI kunne bidra til at fengselsbetjenten viser en aksepterende og ikke-dømmende holdning. Dette vil igjen bidra til at tillitten forsterkes og til at den innsatte enklere vil åpne seg om sine innerste

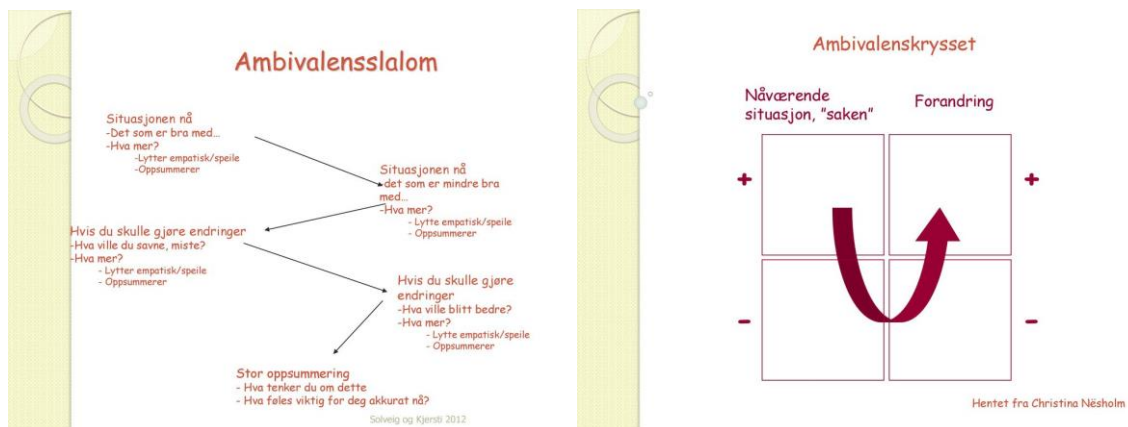
tanker og følelser. Da vil man kunne komme til bunns i hvilke sårbarhetsfaktorer som er gjeldende og kunne sette sammen en skreddersydd innsatts.

Bruk av MI-ferdigheter har vist seg å fungere godt på individer som er ambivalente eller som har en indre motstand mot endring (Surmon-Böhr, Laurence, Christiansen, & Alison, 2020, s. 1011; Basra, 2022, s. 12). I den «motivasjonsbyggende fasen» er fokuset på den innsattes endringsmotivasjon og Basra (2022, s.12) trekker frem fire MI-teknikker som fremstår som særlig suksessfulle å benytte seg av i slike settinger. Reflekterende lytting, oppsummeringer, rulle med motstand og å jobbe med diskrepans. Med reflekterende/empatisk lytting, søker man å få tak i den underliggende meningen og de underliggende følelsene i det som blir sagt. Enkle og komplekse refleksjoner rundt det som blir sagt kan bidra til at den innsatte kommer med ytterligere informasjon eller kommentarer. Ved å oppsummere og speile tilbake det den innsatte sier, forsikrer man både seg selv og den innsatte om at man har forstått det han sier og at man har det samme utgangspunkt for den videre samtalen. Å rulle med motstand vil si at man søker å unngå motargumentasjon og konfrontasjoner. Isteden jobber man for å finne ut av hva som ligger bak denne motstanden og man søker videre å lokke frem endringssnakk for å kunne utforske eventuell ambivalens på en ikke-dømmende måte (Basra, 2022, s. 12; Surmon-Böhr, Laurence, Christiansen, & Alison, 2020, s. 1011).

Ifølge Barth og Näsholm, er det lite hensiktsmessig for fengselsbetjenten å komme med råd om hva den innsatte burde gjøre i en slik situasjon som beskrevet ovenfor. Da den innsatte fortsatt er usikker på om han i det hele tatt skal gjøre en endring, vil klare råd og formaninger kunne medføre motstand i form av bortforklaringer og protester. Innsatte vil kunne føle seg angrepet og kjenne på ett ønske om å forsvare seg (Barth og Näsholm 2007, s 73). Min erfaring er at det er enklere for mange innsatte å ha sette søkelys på andre problemområder, som rusproblematikk, mangel på utdanning etc. Hvilket problem den innsatte ønsker å fokusere på, er opp til han å avgjøre. For en fengselsbetjent er det å få en innsikt i sårbarhetsfaktorer og beskyttelsesfaktorer av stor betydning når det kommer til forebyggende innsats (Bjørge, 2011, s. 18). I samtaler om endring i forhold til rus eller annet, har jeg stor oppmerksomhet på å unngå konfrontasjoner og argumentasjoner. Jeg har ved flere anledninger blitt fanget i situasjonen og begynt å argumentere imot dersom jeg har vært uenig med den innsatte. Det er jo naturlig at man føler en trang for å si

imot om den innsatte er bastant på uttalelser som man er grunnleggende uenig i. Dette har imidlertid bare ført til at vi har havnet i harde diskusjoner, uten å enes om en videre prosess. Ett verktøy som har vist seg effektiv for å løse slike situasjoner er det Barth og Näsholm (2007, s.140) beskriver som «ambivalensslalom». Ambivalensslalom handler om å utforske både ambivalensen til problemet og ambivalensen til en endring, for så å føre sammen de to perspektivene (Barth & Näsholm, 2007, s. 139).

For å eksemplifisere bruken av ambivalensslalom har jeg valgt å ta med tegningene (figur 3 og 4) nedenfor. Tegningene beskriver at man starter med å utforske hva som er negativt og positivt med situasjonen slik den er i dag, før endring skjer. Når dette er grundig utforsket og innsatte har fått frem alle argumenter på denne siden, vender samtalen over til å snakke frem konsekvenser av en eventuell endring. Som vist på tegningen, bør man avslutte med å utforske den positive siden ved en endring, før fengselsbetjenten oppsummerer alle argumenter slik at innsatte til slutt kan sette sine egne ord på det som har kommet frem (Barth & Näsholm, 2007, ss. 140-141).

Figur 3: Ambivalensslalom (slideplayer.no/slide/11879801/) **Figur 4:** Ambivalenskrysset

En slik samtale medfører ikke alltid en konklusjon eller en videre plan. Noen ganger avtaler vi neste samtale noen dager frem og andre ganger lar vi temaet ligge en stund før vi tar det opp igjen. Ett fengsel og fengselsregimet har mange ulemper i forhold til endringsprosesser og påvirkingsarbeid, men en av fordelene er at man har den innsatte tilgjengelig over tid. I saker som omfatter terrordømte har man gjerne flere år som man kan jobbe med endring (Bjørge & Christensen, 2018, s. 7). Ambivalenssamtaler kan så ett frø og noen tanker hos den innsatte som

har kunnet reflektere over fordeler og ulemper med begge sider av ett problem (Barth & Näsholm, 2007, ss. 143-144).

Ved endringsarbeid skiller man i MI på tre relevante fokus for ambivalensen. Det er ambivalens til problemet, ambivalens til selve endringen og ambivalens til det å ikke endre (Barth & Näsholm, 2007, s. 93). Når man jobber med *ambivalens til problemet* er det viktig å være klar over at, selv om dette problemet har negative sider for den innsatte, så har det også noen positive sider.

Man kan også føle en *ambivalens til selve endringen*. Barth og Näsholm (2007, s 95) poengterer at dersom problemet har pågått over lengre tid, er komplekse og omfattende, så kan innsatte likevel være «fastlåst». Dette kan forklares ved at den innsatte er ambivalent til det som må til for å løse problemet. For innsatte som har vært en del av ett høyreekstremt miljø over tid, vil det kunne være utfordrende å tenke på at han på sett og vis må bli en av de som han tidligere har kritisert, for å løse problemet. Han må bli den personen som han over tid han kanskje har sett på som naiv, lettlurt og godtroende. I en radikaliseringsprosess underbygges ofte en tankegang om at det er «oss mot dem» og at man enten er venn eller fiende (Bjørge, 2015). Dermed vil en endring, for den innsatte kunne innebære at han vil bli en av sine tidligere fiender. Det kan vekke en skamfølelse for den innsatte når han må kjenne på denne følelse og om han innser at han holder fast ved ett problem som er negativt for han selv og andre (Barth & Näsholm, 2007, s. 95).

Den innsatte har alltid ett valg om å ikke gjøre noen endring. *Ambivalens til ikke-endring*, er det tredje fokuset Barth og Näsholm trekker frem. Dette handler om ett valg om å ikke gjøre en endring av ett problem man vet er negativt for en selv. Disse samtalene er ofte mer følelsesladde da det innebærer en kollisjon mellom valg og selvbilde, verdier og identitet (Barth & Näsholm, 2007, ss. 95-96). I disse samtalene er det ekstra viktig at betjenten klarer å fremstå på en ikke dømmende måte, da det å faktisk vurdere å bli i ett problem (for eksempel ett ekstremistisk miljø) som man vet gir negative konsekvenser ofte kan skape følelser av skam og skyld (Barth & Näsholm, 2007, s. 96).

En mulig løsning på ambivalensutforskningen er at den innsatte bestemmer seg for å gjennomføre endringen. Da går han over i fasen som kalles «*beslutnings og forpliktelsesfasen*».

Denne fasen handler om at han tar ett valg og forbereder seg på hvordan endringen bør gjøres i praksis (Barth & Näsholm, 2007, s. 74). Det kan fortsatt være spor av ambivalens knyttet til at innsatte nå skal en forpliktende avgjørelse. I denne fasen er det imidlertid lite hensiktsmessig å utforske denne ambivalensen ytterligere. For betjenten er det viktigere nå, å støtte opp om beslutningen og hjelpe den innsatte med å sette søkelys på de positive konsekvensene som vil kunne komme av endringen (Barth & Näsholm, 2007, s. 74). Barth og Näsholm (2007, s. 75)) trekker frem tidsbruk som en viktig faktor i denne fasen. Dette er i aller høyeste grad en utfordring i Kriminalomsorgen. Om den innsatte har besluttet en endring som vil være avhengig av en søknad, så er ventetiden ofte flere uker. Særlig i saker som omfatter terrordømte innsatte, hvor det er mange forskjellige aktører som skal uttale seg i forbindelse med avgjørelser som skal fattes.

I dette kapitlet har jeg sett på hvordan MI kan bidra til å bygge relasjon og tillit i strukturerte samtaler, slik at man kan få gjort en grundig kartlegging av sårbarhets- og risikofaktorer. Dette er avgjørende å få til for å kunne skreddersy innsatsen mot hver enkelt innsatt. Videre vil jeg se på hvordan MI også kan bidra til å styrke relasjoner og motivasjon, også utenfor de strukturerte samtalene, i hverdagslige interaksjoner mellom innsatte og ansatte.

Hvordan kan MI's samtaleteknikker og prinsipper bidra til endring og motivasjon i fengselshverdagen?

Nå vil jeg ta for meg noen hverdagslige interaksjoner og se på hvordan bruk MI kan bidra til motivasjon for endring også der. Selv om MI i utgangspunktet er en metode utviklet med tanke på strukturerte samtaler med mål om å påvirke indre motivasjon for endringer (Barth, 2014, s. 3), vil jeg nå se på om det er elementer av metodikken som også kan benyttes i andre aktiviteter som foregår i fengselshverdagen.

Som jeg skrev om innledningsvis er min erfaring at, særlig radikalisererte innsatte, er skeptiske til å snakke med meg som fengselsbetjent og det kan være utfordrende å bygge tillit og gode relasjoner. Alle mennesker utvikler seg best i samhandling med andre og utvikling og påvirkning forutsetter menneskelig kontakt (Drægebø, 2006, s. 197). Jeg opplever ofte at de beste samtalene og diskusjonene foregår når vi egentlig ikke har noen intensjoner om det. Det kan være under en

bordtenniskamp, gjennom ett sjakkparti på cella eller mens vi ser på nyhetene på TV. I slike situasjoner har både den innsatte og jeg lavere skuldre og en løsere tone i kommunikasjonen. I en studie hvor effektiviteten av MI ble undersøkt, konkluderte de med at MI kan være effektiv i samtaler så korte som 15 minutter (Rubak, Sundbæk, Lauritzen, & Christensen, 2005, s. 5). Diskusjonene tar ofte utgangspunkt i ting som dukker opp eller blir plukket ut av ting som blir sagt underveis i aktiviteten vi driver med.

Psykolog Tom Barth (2014) fastslår at grunnverdiene og samtaleteknikkene i MI kan være velegnede også i situasjoner og samtaler hvor man ikke jobber spesifikt med endring. Fengselsbetjentens evne til å uttrykke empati, samt ha en åpen og utforskende kommunikasjon er avgjørende faktorer for å skape endring og motivasjon (Drægebø, 2006, s. 198). Ifølge Barth er de beste måten å vise empatiske evner å benytte seg av teknikker som åpne spørsmål, refleksjoner og oppsummeringer (Barth, 2014, s. 5). Når jeg reflekterer over mange av de diskusjonene jeg har hatt med innsatte over en kaffekopp i fellesskapet er det åpenbart at jeg, om jeg hadde vært mer bevisst, burde kunnet fange opp både endringsnakk, ambivalens og diskrepans. Samtidig vet jeg at jeg ved mange tilfeller har uttalt meg eller reagert på måter som ikke er hensiktsmessig med tanke på det å rulle med motstand og unngå konfrontasjoner. Ved å ha med meg MI's grunnverdier og prinsipper, samtidig som å ha ett visst fokus på min egen rolle, er det mange ting jeg kan ta med fra hverdagslige interaksjoner, inn i det strukturerte arbeidet med endring.

Jeg har selv erfart at tillitt og relasjoner tar lang tid å bygge opp, men kan rives på ett øyeblikk. En hendelse på fengselet hvor jeg jobber, førte til nettopp dette. Etter en lengre periode hvor jeg hadde jobbet med en terrordømt innsatt og fått på plass en velfungerende relasjon, endte vi opp i en situasjon hvor den innsatte måtte kontrolleres med fysisk makt. Som fengselsbetjent har man ikke alltid mulighet til å trekke seg ut av en situasjon. I denne hendelsen var det ingen mulighet, så mine kollegaer og jeg endte opp med å ta kontroll på innsatte. Innsatte følte at dette var urettferdig og han følte det som ett overgrep. I etterkant av denne situasjonen kunne det virke som at vår relasjon, gjorde at innsattes negative følelser ble ytterligere forsterket, da han i ettertid, rettet alt sitt sinne og all sin frustrasjon mot meg. I lang tid nektet innsatte å ha noen kontakt med meg. Han snudde ryggen til når vi møttes i gangen og han svarte ikke på tiltale når jeg gikk inn på cellen. Barth og Näsholm (2007) skriver at det tydeligste tegnet på at man må jobbe mer med å

utvikle relasjonen er motstand. Motstand kan være uvilje mot å svare på spørsmål eller mot å utforske eller utdype enkelte temaer (Barth & Näsholm, 2007, s. 40).

Drægebø (2006, s. 199) skriver om endringsarbeid, relasjonsbygging og tillit. Godt endringsarbeid er avhengig av at det utforskes og prates om temaer som kan være vonde for den innsatte. Oppvekstvilkår, utenforskap og negative opplevelser i oppveksten, er ømtålige samtaleemner som krever at den innsatte føler en stor grad av tillit til sin kontaktbetjent. Hun legger videre vekt på felleskapet og felles aktiviteter som gode arenaer for å komme i «samtaleposisjonen». Det at betjenten og den innsatte gjør aktiviteter sammen kan utlikne det asymmetriske forholdet mellom ansatte og innsatte, slik at det blir enklere for den innsatte å åpne seg om vanskelige temaer (Drægebø, 2006, s. 199).

I samtaler med innsatte generelt har jeg en oppfatning om at de ofte føler seg mislykket og at alle voksenpersoner og aktører i forvaltningen har «gitt opp». Denne oppfatningen støttes av forskning som er gjort på terrordømte og deres bakgrunn (PST, 2016; PST, 2019, s. 8; Bjørge & Christensen, 2018, s. 21). På grunn av dette har jeg tenkt at det er viktig for meg at jeg ikke gir opp, at jeg orker å stå i motstanden og konflikten slik at den innsatte til slutt innser at jeg faktisk bryr meg og at jeg ikke har tenkt til å gi opp selv om ting kan være vanskelig. Etter hendelsen med den innsatte var det derfor viktig for meg å møte opp på døra hans hver gang jeg møtte på jobb, for å tilby en samtale og for å høre hvordan han hadde det og om det var noe han trengte bistand med. Jeg kan i ettertid se at jeg også i denne prosessen gjorde noen uheldige valg, som muligens forlenget tiden det tok å bygge opp igjen relasjonen til den innsatte. I slike perioder, hvor den innsatte har snudd ryggen til og vist meg at han ikke ønsker kontakt, kan det være vanskelig å være profesjonell. Jeg gikk inn i konfrontasjoner og diskusjoner når den innsatte kom med påstander som jeg følte var urettmessige. Når man skal etablere, eller som i dette tilfellet reparere en relasjon er det viktig å unngå og dominere samtalen. Empatisk lytting gjør at begge parter kommer nærmere en felles forståelse av hvordan den innsatte oppfatter situasjonen. I tidlig fase er det viktig at betjenten tilpasser seg og blir en aktiv lytter. Målet i denne fasen er at den innsatte skal kunne forklare og reflektere rundt sine egne oppfatninger (Barth & Näsholm, 2007, ss. 38-39). I min situasjon burde jeg kanskje ha latt innsatte få tømme seg for det han hadde på hjertet, uten å nødvendigvis komme med motargumenter eller å forsøke å forsvare mine eller våre

handlinger. Jeg har hatt flere gode samtaler med innsatte i ettertid. Han har forklart at han har forståelse for at vi var nødt til å bruke makt for å få kontroll på situasjonen. Han har også forklart at han ikke var i stand til å forstå det når hendelsen oppsto. For å bygge en trygg relasjon er det viktig at betjenten viser empati og forståelse uten nødvendigvis å være enig i innsattes budskap. Betjenten bør være aktiv med fokus på å bygge relasjon (Barth & Näsholm, 2007, s. 38).

I dette kapitlet har jeg skrevet om noen få hverdagslige situasjoner i fengselet og sett på hvordan MI ferdigheter kan bidra til endring og motivasjon. Ved å skape ett empatisk og aksepterende miljø på avdelingen vil man kunne hente frem og forsterke innsattes motivasjon for endring. Disse elementene kan man ta med seg inn i det strukturerte endringsarbeidet. På den måten bidrar MI inn i endringsarbeidet for radikalisererte innsatte.

Oppsummering

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan MI kan bidra til å påvirke endringsarbeidet med radikalisererte innsatte. Jeg har redegjort for sentrale teorier og koblet disse mot noen eksempler fra min arbeidshverdag. Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg gjennomgått en del litteratur som viser at MI er en metode som passer godt inn den norske fengselskonteksten og i arbeidet med radikalisererte innsatte. Jeg har forsøkt å belyse hvordan MI kan bidra til å bygge relasjoner og tillit mellom fengselsbetjenten og den innsatte slik at man skal få en grundig oversikt over hvilke faktorer som gjør seg gjeldende hos den enkelte. Grunnverdiene i MI er basert på empati, aksept og forståelse. Verdier som er avgjørende for å kunne bygge relasjoner og tillit til mennesker som har opplevd marginalisering og utenforskap. Ved å unngå konfrontasjoner, men å heller lokke frem og støtte forandringsprat viser fengselsbetjenten en empatisk, ikke-dømmende side.

Jeg har også sett på hvordan MI kan bidra til endring og motivasjon under dagligdagse gjøremål og aktiviteter. Grunnverdiene i MI vil også her kunne bidra til motivasjon for endring. Det forgår mye interaksjon og samhandling mellom innsatte og ansatte i et fengsel. Det meste av dette er uformelle møter uten noen bestemt struktur med tanke på endringsarbeid. Likevel kan det dukke opp elementer under disse samhandlingene som man kan ta med seg inn i endringsarbeidet. MI's verdier og teknikker kan også her bidra til relasjonsbygging og endringsmotivasjon.

Underveis i arbeide med denne oppgaven har jeg både fått bekreftet min egen forforståelse, men jeg har også fått forsterket mitt inntrykk av at MI vil kunne utgjøre en reel forskjell når det kommer til å skape relasjoner og tillitt, og derfor bidra sterkt til å påvirke endringsarbeid for radikalisererte innsatte.

Ved å benytte MI metoden med de verdiene, teknikkene og prinsippene dette innebærer, også i aktiviteter utenom de strukturerte samtalene vil man kunne skape et rolig, avslappende rom som legger til rette for gode relasjoner og ett godt klima for endringsarbeid.

MI seems to be particularly useful with people who are least respected. It is for people who are the most marinalized and who are the most despised and rejected members of our society. If you`re a minority member, you may not be familiar with being treated respectfully (Miller 2018, sitert i Clark, 2019).

Bibliografi

- Alonso, R., Bjørgo, T., Della Porta, D., Coolsaet, R. U., Khosrokhavar, F., Lohker, R., . . . De Vries, G. (2008). *Radicalisation Processes Leading to Acts of Terrorism. A concise Report prepared by the European Commission's Expert Group on Violent Radicalisation*. Hentet fra <https://lib.ugent.be/catalog/pug01:446365> [
- Bahr, S. J., Harris, L., Fisher, J. K., & Armstrong, A. H. (2010). Successful Reentry- What differentiates successful and unsuccessful parolees? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*.
- Barth, T. (2014, August 21). *Motiverende intervju, hvorfor og hvordan benytte denne samtaleteknikken*. Hentet November 06, 2022 fra Forebygging.no: <http://www.forebygging.no/artikler/2014-2012/motiverende-intervju-hvorfor-og-hvordan-benyttedenne-samtaleteknikken/>
- Barth, T., & Näsholm, C. (2007). *Motiverende samtale-MI, endring på egne vilkår*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Basra, R. (2022). *Review of Evidence: Prison-based interventions targeting violent extremist detainees*. London: Cross-Border Conflict Evidence, Policy and Trends (XCEPT).
- Bjørgo, T. (2011). Dreams and disillusionment: engagement in and disengagement from militant extremist groups. *Crime Law Soc Change*, ss. 277-285. doi:DOI 10.1007/s10611-011-9282-9
- Bjørgo, T. (2011, 03 09). Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet. Oslo, Oslo, Norge.
- Bjørgo, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bjørgo, T., & Christensen, T. W. (2018). *Hvordan håndtere hjemvendte frmmmedkrigere og andre syriaferere?* Oslo: UIO: C-REX- Senter for ekstremismeforskning.
- Brottveit, G. (2018). *Vitenskapsteori og kvantitative forskningsmetoder*. Oslo: Gyldendal.

- Clark, M. D. (2019, september 27). Motivational Interviewing for Deradicalization: Increasing the Readiness to Change. *Journal for deradikalization*, s. 28. Hentet november 7, 2022 fra https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/245/169?fbclid=IwAR1qGCiPhoOKQK_DH-tMTjGl4sguqHJxtFRq0kIVoNx_tuEsgrd3FA5Dtt8
- Dalland, O. (2013). *Profesjons- utdanning og dannelse- bacheloroppgavens muligheter*. Oslo: Gyldendal.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal.
- Drægebø, H. (2006). Mijøarbeid i fengsel. I E. Larsen, *Fengsel som endringsarena* (ss. 193-205). KRUS.
- Fjærestad, K., & Børtveit, T. (2006). Motiverende samtale (MI)- en innovasjon av en samtaleform. I E. Jensen, *Fengsel som endringsarena* (ss. 188-192). Oslo: KRUS.
- Hansen, G. V., & Bjørgquist, C. (2017, desember 6). *Utfordringer for samarbeidet mellom kriminalomsorg og kommuner*. Hentet november 7, 2022 fra Fontene.no: <https://fontene.no/forskning/utfordringer-for-samarbeidet-mellom-kriminalomsorg-og-kommuner-6.584.865564.8f97d1f416>
- Hansen, G. V., Dahl, U., & Samuelsen, F. (2014). *Evaluering av BRIK- Behovs og ressurskartlegging i Kriminalomsorgen*. Halden: Høgskolen i Østfold.
- Haugstvedt, H. (2019, juni 28). Trusting the Mistrusted: Norwegian Social Workers' Strategies in preventing Radicalization and Violent Extremism. *Journal for deradikalization*, s. 36.
- Hecke, N. V., Vanderplasschen, W., Damme, L. V., & Vandeveld, S. (2019). The bumpy road to change: a retrospective qualitative study on formerly detained adolescents' trajectories towards better lives. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*. Hentet fra <https://capmh.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13034-019-0271-6>
- Helsedirektoratet. (2017, mars 07). *Motiverende intervju som metode*. Hentet november 05, 2022 fra Webområde for helsedirektoratet:

<https://www.helsedirektoratet.no/tema/motiverende-intervju-mi/motiverende-intervju-som-metode>

Hopfenbeck, M., & Ness, O. (2022). *Tenk ut refleksjonsgrupper i kriminalomsorgen- en kvalitativ evaluering*. Trondheim: NTNU- Institutt for pedagogikk og livslang læring.

Justis og beredskapsdepartementet. (2002, 06 18). Retninglinjer for kontaktbetjentarbeidet. *Rundskriv KSF 02 / 2002- Retninglinjer for kontaktbetjentarbeidet*. Norge: Justis og beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-ksf-02--2002/id109082/>

Justis og beredskapsdepartementet. (2007). St.meld. nr. 37 (2007-2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet - tryggere samfunn (kriminalomsorgsmelding)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/d064fb36995b4da8a23f858c38ddb5f5/no/pdfs/stm200720080037000dddpdfs.pdf>

Justis og beredskapsdepartementet. (u.d.). Straffegjennomføringsloven. *Lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven), LOV-2001-05-18-21*. Justis og beredskapsdepartementet. Hentet November 06, 2022 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-05-18-21?q=straffegjennomf%C3%B8ringsloven>

Justis- og beredskapsdepartementet. (2015, 04 27). Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. *Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. oslo, Oslo, Norge: Justis- og beredskapsdepartementet.

Justis og beredskapsdepartementet. (2020). Meld. St. 39 (2020–2021). *Kriminalomsorgsmeldingen – fremtidens kriminalomsorg og straffegjennomføring*. Justisdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/86e5b47b2b1a4c91a4f68be3153177b6/no/pdfs/stm202020210039000dddpdfs.pdf>

- Knudsen, R. A. (2020). Measuring radicalisation: risk assessment conceptualisations and practice in England and Wales. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, ss. 37-54. doi:10.1080/19434472.2018.1509105
- Knudsen, R. A., & Stormoen, O. M. (2020). *Risikovurderingsverktøy mot terrorisme og ekstremisme- Erfaringer fra kriminallomsorgen i Nederland, Storbritania og Sverige*. Oslo: NUPI. Hentet fra https://nupi.brage.unit.no/nupi-xmlui/bitstream/handle/11250/2734965/NUPI_Report_10_2020_KnudsenStormoen_Risikovurderingsverktymotterrorismeogekstremisme.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kriminalomsorgen. (2019, mai 6). *Tilbakeføring. Om BRIK*. Hentet fra tilbakeforing.no: <https://xn--tilbakefring-2jb.no/innsikt/om-brik/>
- Kriminalomsorgen. (2022). *Årsrapport 2021*. Oslo: KDI.
- KRUS. (2016). *Radikalisering og voldelig ekstremisme- En håndbok for ansatte i Kriminalomsorgen med særskilt fokus på håndtering i fengsel*. Lillestrøm: Kriminalomsorgena høgskole og utdanningscenter KRUS.
- Lia, B., & Nesser, P. (2014, 10 22). Norske muslimske fremmedkrigere. *Nytt norsk tidsskrift*, ss. 399-416.
- Lovdata. (u.d.). *Straffeloven. Lov om gjennomføring av straff (straffeloven)*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>
- Neumann, P. R. (2010). *Radicalisation and deradicalisation in 15 countries*. London: The international centre for the study of radicalisation and political violence.
- Neves, P. d., Liberado, P., & Reis, S. (2019, Juli 19). Understanding radicalisation, dynamic security and intelligence in prisons. *Justice trends*. Hentet november 6, 2022 fra <https://justice-trends.press/understanding-radicalisation-dynamic-security-and-intelligence-in-prisons/>

- Olsen, B. C., & Skotte, P. S. (2018). Å forstå og fortolke det sosiale- Ett knippe sosiologiske begreper. I B. C. Olsen, P. S. Skotte, & G. R. Farstad, *Sosiologi i sosialfagene* (ss. 24-36). Oslo: Universitetsforlaget.
- Orban, F. (2019). *Mentorordningen i kriminalomsorgen: en prosessevaluering*. Oslo: Krus.
- Pettersen, R. C. (2019). *Oppgaveskrivingens abc. Veileder og førstehjelp for bachelorstudenter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- PST. (2016). *Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge før de blir radikalisert?* Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste.
- PST. (2019). *Temarapport PST Hvilken bakgrunn har personer i høyreekstreme miljøer i Norge?* Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste.
- PST. (2021). *Nasjonalt trusselvurdering 2021*. Oslo. Hentet fra <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/nasjonalt-trusselvurdering-2021/>
- Regjeringen. (2016, Mars 03). <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/begreper-ord-og-uttrykk/radikaliseringstunnellen/id2399043/>. Hentet November 06, 2022 fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/begreper-ord-og-uttrykk/radikaliseringstunnellen/id2399043/>
- Reiss, E. (2018). Radikalisering, ekstremisme og terror. I E. Reiss, & L. Noor, *Radikalisering-fenomen og forebygging* (ss. 60-73). Oslo: Minotenk/ Frekk forlag.
- Rubak, S., Sundbæk, A., Lauritzen, T., & Christensen, B. (2005). Motivational interviewing: a systematic review and meta-analysis. *British Journal of General Practice*, s. 8.
- Skotte, P. S., & Veiden, P. (2018). Om teori og metode. I B. C. Olsen, P. S. Skotte, & G. R. Farstad, *Sosiologi i sosialfagene* (ss. 50-64). Oslo: Universitetsforlaget.
- Straffeloven. (2015). *Lom om straff (straffeloven)*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>

- Surmon-Böhr, F., Laurence, A., Christiansen, P., & Alison, E. (2020, januar 16). The Right to Silence and the Permission to Talk: Motivational Interviewing and High-Value Detainees. *American Psychologist*, ss. 1011-1021.
- UNODC. (2016, 10). Handbook on the management of violent extremist prisoners and the prevention og radicalization to violens in prisons. *Handbook on the management of violent extremist prisoners and the prevention og radicalization to violens in prisons*. New York, USA: United nations office on drugs and crime.
- Weeks, D. (2017, april 26). Doing Derad: An Analysis of the U.K. System. 523-540. *Studies in conflict and terrorism*. doi:10.1080/1057610X.2017.1311107
- Westrheim, K. G., & Eide, H. K. (2019). *Kunnskapsbasert straffegjennomføring i Kriminalomsorgen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Wouterse, L., & Van de Donk, M. (2019). *Evaluating disengagement, deradcalisation and resocialisation efforts*. Madrid: Radicalisation awareness network RAN. Hentet november 6, 2022 fra https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2019-12/ran_exit_policy_practice_evaluation_exit_programmes_spain_08112019_en.pdf

Selvalgt litteratur satt i matrise

Forfatter(e)	Tittel	Forlag/ Tidsskrift	År	Kapitler/ Sider	Antall sider
Alonso, R; Bjørgo, T; Della Porta, D; Coolsaet, Rik Ugent; Khosrokha var, F; Lohker, R; Randstorp, M; Reinares, F; Schmid, A; Silke, A; Taarnby, M; De Vries, G	Radicalisation Processes Leading to Acts of Terrorism. A concise Report prepared by the European Commission's Expert Group on Violent Radicalisation	Official Journal of the European Union	2008		20
Barth, Tom., & Näsholm, Christina	Motiverende samtale-MI, endring på egne vilkår.	Fagbokforlaget	2007	13/166	166
Barth, Tom	Motiverende Intervju: hvorfor og hvordan benytte denne samtaleteknikken?	Forebygging.no	2014		10
Basran, Raja	Review of Evidence: Prison-based interventions targeting violent extremist detainees	Cross-Border Conflict Evidence, Policy and Trends (XCEPT)	2022		33
Bjørgo, Tore	Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet	Universitetsforlaget	2011	Del 1	75
Bjørgo, Tore	Forebygging av kriminalitet	Universitetsforlaget	2015	1,6	57
Bjørgo, Tore	Dreams and disillusionment: engagement in and disengagement from militant extremist groups.	<i>Crime Law Soc Change,</i>	2011		8

Clark, Michael D	Motivational Interviewing for Deradicalization: Increasing the Readiness to Change	Journal for deradikalization	2019		28
Dalland, O	Profesjons- utdanning og dannelse- Bachelor oppgavens muligheter	Gyldendal	2013	1,6,7	56
Dalland, O	Metode og oppgaveskriving	Gyldendal	2017	1-3,7-10,1 2,13	157
Haugstvedt, H	Trusting the Mistrusted: Norwegian Social Workers' Strategies in preventing Radicalization and Violent Extremism	Journal for deradikalization	2019		36
Hopfenbeck, M., & Ness, O.	Tenk ut refleksjonsgrupper i kriminalomsorgen- en kvalitativ evaluering.	NTNU- Institutt for pedagogikk og livslang læring.	2022		57
Knudsen, R. A	Measuring radicalisation: risk assessment conceptualisations and practice in England and Wales.	Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression,	2020		18
Knudsen, R. A., & Stormoen, O. M.	Risikovurderingsverk tøy mot terrorisme og ekstremisme- Erfaringer fra kriminalomsorgen i Nederland, Storbritania og Sverige	NUPI	2020		40
Kriminalomsorgs- direktoratet (KDI)	Forebygging og Håndtering av Radikalisering og Voldelig Ekstremisme i Kriminalomsorgen	Retningslinjer til Straffegjennom- føringsloven	2018	35-43	9
Neumann, P. R.	Radicalisation and deradicalisation in 15 countries.	The international centre for the study of	2010		61

		radicalisation and political violence.				
Neves, P. d., Liberado, P., & Reis, S.	Understanding radicalisation, dynamic security and intelligence in prisons.	Justice Trends	2019			
Skotte, P.S., Veiden P.	Om teori og metode	Universitetsforlaget	2018		15	
Straffegjennomføringsloven	Lov om Gjennomføring av Straff mv.	Lovdata	2001		30	
Surmon-Böhr, F., Laurence, A., Christiansen, P., & Alison, E.	The Right to Silence and the Permission to Talk: Motivational Interviewing and High-Value Detainees.	American Psychologist	2020		11	
UNODC. United nations office on drugs and crime	Handbook on the management of violent extremist prisoners and the prevention og radicalization to violens in prisons.	United nations office on drugs and crime.	2016		135	
Wouterse, L., & Van de Donk, M.	Evaluating disengagement, deradcalisation and resocialisation efforts	Radicalisation awarness network RAN	2019		8	
					Metodefag (200)	228
					Litteratur (500)	1016